

Eyleme Geçiren Bir Katalizör “Öz Yeterlik Algısı”: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir İnceleme

A Catalyst that Put into Action “Perception of Self-Efficacy”: A Study on University Students

Murat EROL*, Dilek AVCI-TEMİZER**

• *Geliş Tarihi:* 04 Aralık 2014 • *Kabul Tarihi:* 27 Kasım 2015 • *Yayın Tarihi:* 31 Ekim 2016

ÖZ: Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algılarını “cinsiyet”, “yerleşim yeri”, “algılanan anne tutumu”, “algılanan baba tutumu” ve “lise eğitimi ve yaşantısı yeterlik algısı” değişkenlerine göre incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde bulunan üniversitelerin çeşitli lisans bölümlerinin birinci sınıfında öğrenim gören 628 öğrenci oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenlere ilişkin verilerin elde edilmesinde araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, öğrencilerin öz yeterlik algılarına ilişkin verilerin toplanmasında Genel Öz Yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, ikili karşılaştırmalar için *t*-testi; çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü varyans analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algılarının “yaşamın çoğununun geçirildiği yerleşim yeri”, “algılanan anne tutumu”, “algılanan baba tutumu” ve “lise eğitimi ve yaşantısı yeterlik algısı” açısından anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; cinsiyet değişkenine göre ise anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda sonuçlar tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Genel öz yeterlik, ergen, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT: The purpose of this study is to analyze university students' general self-efficacy perception according to “gender”, “the place which the students spent most of their lives”, “perceived mother attitude”, “perceived father attitude” and “efficiency perception of high school education and school life”. The study group of the research consists of 628 first year undergraduate students with various undergraduate departments in Ankara. In collecting the data related to the independent variables, Personal Information Form developed by the researchers has been used; in collecting the data related to the students' general self-efficacy perception, the General Self-Efficacy Scale has been used. The obtained data is analyzed with *t*-test for comparing dyadic groups; one way analysis of variance for multiple groups. According to the results, the university students' general self-efficacy perception differs significantly in terms of “the place which the students spent most of their lives”, “perceived mother attitude”, “perceived father attitude” and “efficiency perception of high school education and school life”; but does not differ significantly according to gender. In accordance with this obtained data, the results have been discussed and advice have been given.

Keywords: General self-efficacy, adolescent, university students.

1. GİRİŞ

“Üstesinden gelebilecek miyim?” sorusu çoğu bireyin bir işe başlarken kendisine yönlendirdiği ilk soru cümlesi olabilmektedir. Bu soruya verilen cevap ilk basamağa çıkıp çıkamama, bir başka ifadeyle bir işe başlayıp başlayamayacağı belirler. İster belli bir alandaki davranışı ortaya koymak için algılanan yapabilmek becerisi ister potansiyel zorluklarla mücadele etmek için gösterilen performans olarak tanımlansın, öz yeterlik kavramı bireyin kendisini gerçekleştirmesinde olmazsa olmaz iç kaynaklardan biridir. Alanyazında, algılanan öz yeterlik (Perceived self-efficacy) ya da öz yeterlik inancı (Self-efficacy beliefs) olarak geçen bu kavram Bandura'nın *Sosyal Öğrenme Kuramında* (Social Learning Theory) dikkati çeken merkezi öneme sahip bir kavramdır. Bireyin belli bir edimi gerçekleştirmek için gerekli eylemleri düzenleme ve yürütme gücüne ilişkin yargısına öz (benlik) yeterlik denilmektedir (Bandura,

* Uzm., Kara Harp Okulu, Ankara, e-posta: muraterol1980@hotmail.com

** Uzm., Hacettepe Üniversitesi, Ankara, e-posta: dilekavcipdr@gmail.com

1986, 1997). Kinzie, Delcourt ve Powers (1994) öz yeterliği, bireyin çaba ve sebat gerektiren belirli bir görevi yerine getirmede ihtiyaç duyduğu özgüven olarak ifade etmiştir.

Bireyin başarı algısının oluşması ve gelişmesi için gerekli motivasyonu sağlayan öz yeterlik algısının temelleri bireyin yetiştiği yapılarda atılmaktadır. Bu yapıların önde geleni de ailedir. Kağıtçıbaşı'na (1996; 2005) göre öz (benlik) algısının şekillenmesinde 3 farklı aile değişkeni vardır. *Bunlardan ilki*, hem ekonomik hem de duygusal alanlarda kuşaklar arası karşılıklı bağımlılık üzerine temellenen geleneksel aile modelidir. *İkincisi*, ekonomik ve duygusal alanlarda nesiller arası bağımsızlığın öne çıktığı bağımsız aile modelidir. *Üçüncüsü ise*, diğer iki aile modelinin diyalektik bir bileşkesini oluşturan psikolojik karşılıklı bağımlı aile modelidir. Bu son model kuşaklar arası psikolojik karşılıklı bağımlılık ve ekonomik bağımsızlığı içinde barındırır. Kağıtçıbaşı'na göre bu farklı aile modelleri farklı benlik tiplerinin gelişmesine yol açar. *İlk benlik tipi*, özerkliğin düşük, ilişkiselliğin yüksek olduğu bağımlı ilişkisellik benliktir. *İkinci benlik tipi*, özerkliğin yüksek, ilişkiselliğin düşük olduğu özerk-ayrışık benlik tipidir. *Üçüncü benlik tipi*, hem özerkliğin, hem ilişkiselliğin yüksek olduğu özerk-ilişkisel benlik tipidir. *Dördüncü benlik tipi*, ana baba ihmali ya da ilgisizliğini yansıtan bağımlı-ayrışık benliktir.

Öz yeterlik algısının, bilişsel süreçlerde anahtar bir güdüleyici rolü vardır (Çetin, 2008; Özerkan, 1997). Bandura (1986, 1997) öz yeterlik algısının, insan davranışlarının ve davranış değişikliklerinin temel belirleyicilerinden biri olduğunu, bireyin becerileri konusundaki inançlarının, sadece davranışlarını değil, düşünme süreçlerini ve güdüsünü de etkilediğini belirtmektedir. Bandura'ya (1986, 1997) göre öz yeterlik inancı yüksek olan insanlar yeni karşılaştıkları ve mücadele etmek durumunda oldukları yaşantılardan kaçmazlar ve eylemlerini başarılı bir şekilde tamamlamak için oldukça kararlı davranmaktadırlar. Bu nedenle, bireyin yaşamını anlamlandırabilmesi ve kendisini gerçekleştirebilmesi için öz yeterlik algısının bireyi harekete geçiren bir katalizör görevi gördüğü söylenebilir. Birey ne kadar potansiyele ve avantaja sahip olursa olsun belli bir konuda yeterlilik hissetmiyorsa eyleme başlama ve sürdürme konusunda güçlük yaşayabilir. Bu durum bir kısır döngü haline gelebilir. Bu kısır döngü bireyin genel olarak yetersizlik duygusunu hissedip, kendisini potansiyellerine rağmen ifade edememesine hatta engellemesine, bir diğer ifadeyle kendisini gerçekleştirememesine neden olabilir. Olumlu öz yeterlik algısına sahip bireylerin isteyerek eyleme girişmelerinin yanı sıra, güçlükler karşısında daha dayanıklı ve ısrarcı oldukları; zorlu işleri, kaçınılması gereken eylemler olarak değil, üzerinde çalışıp kendilerini geliştirmeleri gereken alanlar olarak algıladıkları görülmektedir (Pajares ve Schunk, 2001). Ayrıca, öz yeterlik algısı düşük olan bireylerin güç işlerden kaçındıkları, güçlükler karşısında çabuk pes ettikleri ve daha fazla stresle daha düşük performans gösterip daha başarısız oldukları görülmektedir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). Eğitim ile ilgili araştırmalar öz yeterlilik algılarının, öğrencilerin motivasyonunu kestirmede çok önemli bir ölçüt olduğunu göstermektedir (Dembo, 2004; Kauchak ve Eggen, 1998). Bireyin bir şeyi başaracağına ilişkin inancı aynı zamanda motivasyonunu da yükseltmektedir. Dembo (2004), öz yeterlik düzeyinin bir termometre gibi olduğunu, bireyin çalışmalarını ve öğrenmelerini etkilediğini ve değiştirdiğini belirtmektedir. Schunk ve Zimmerman (1998) ise öz yeterliliğin başarıyı etkilemede tek etken olmadığını; yüksek düzeyde öz yeterliğin, bilgi ve becerinin yokluğunda, tam bir performans üretmediğini; sadece beklenen sonuçlara etki ettiğini ve öğrencilerin aktivitelerinde pozitif sonuçlara yol açtığını belirtmektedir. Schunk (2000), öz yeterliği düşük olan öğrencilerin öğrenme durumundan veya görevinden kendilerini alı koyduklarını belirtmektedir. Alanyazından, öz algılarının bireyin bir konuda eyleme geçebilmesini belirleyen önemli bir iç dinamik olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, yüksek (olumlu) öz yeterlik algılarının bireyin eyleme geçmesini tetiklediği, düşük (olumsuz) öz yeterlik algılarının ise bireyin eyleme geçmesini engellediği söylenebilir.

Öz yeterlik algıları üniversite öğrencileri içinde önemli bir etkidir. Çünkü üniversite dönemi bireylerin kendilerini gerçekleştirmede önemli bir yaşam dönemidir. Ergenlikten yetişkinliğe geçiş aşaması olan bu dönemde öğrenciler birçok farklı durumla karşılaşabilmektedir. Kimlik krizi, kuşak çatışması, sosyal beklentiler ile kişisel isteklerde uyumsuzluk, karşı cinsle olan ilişkiler, yaşanan biyolojik değişim ve yerine getirilmesi gereken gelişimsel görevler gibi pek çok etken ergenlik sürecinde bireylerin yaşamını etkilemektedir (Onur, 2001; Ünal ve Şahin, 2013). Bunlara ek olarak ergenliğin son dönemine denk gelen üniversite yaşantısının da bireylerin yaşamını etkilediği ve değiştirdiği söylenebilir. Üniversite yaşamında öğrencilerin kendilerine güvenmeleri, bireysel hareket etmeleri ve kendi kararlarını almaları beklenmektedir. Kendisine ve yaşamına ilişkin olumsuz duygulara ve algılara sahip ergenlerin üniversite yaşantısına uyum sağlamakta zorlanabileceği söylenebilir. Ergenlik döneminde, edinilen olumsuz düşüncelerin, duyguların, davranışların ve alışkanlıkların üniversite yaşantısında ciddi bir dezavantaja döneceği ve bireyin üniversite yaşantısında bunlarla baş etmek zorunda kalacağı ortadadır (Erol ve Ercan, 2015). Ekolojik bakış açısı, bireyin içinde bulunduğu ortamdan bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğini vurgulamaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Diğer ifadeyle, bireyin içinde bulunduğu yerin sosyal ve kültürel özellikleri bireyin kişiliğini de şekillendirmektedir. Bu bağlamda yaşanan yerleşim yerinin, ebeveyn tutumlarının ve lise eğitiminin ergenlerin öz yeterlik algılarını etkileyen önemli faktörler olduğu söylenebilir. Farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda; akademik-sosyal-duygusal öz yeterlik algısı yüksek (olumlu) olan bireylerin öz (benlik) kavramlarının daha olumlu olduğu (Altun ve Yazıcı, 2013; Aypay, 2010; Bong ve Skaalvik, 2003; Hermann, 2005; Judge, Van Vianen ve De Pater, 2004; Luszczynska, Scholz ve Schwarzer, 2005; Pajares ve Schunk, 2001) ve yaşamlarından daha fazla doyum aldıkları (Caprara ve Steca, 2005; Lightsey Jr ve diğerleri, 2013; Özbay, Palancı, Kandemir ve Çakıcı, 2012; Telef ve Ergün, 2013; Vecchio, Gerbino, Pastorelli, Del Bove ve Caprara, 2007) görülmüştür. Kendilerine ve yaşamlarına ait olumlu duygulara ve algılara sahip olan bireylerin ise daha etkili problem çözdükleri ve stresli yaşam olaylarına karşı daha dirençli oldukları bilinmektedir (Huebner, Suldo, Smith ve McKnight, 2004). Bu bağlamda, alanyazında yapılan çalışmalara ek olarak, üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesinin alanyazına katkı sağlayabileceği değerlendirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları ile ilişkili farklı değişkenlerin ortaya konması, olumsuz öz (benlik) algılarına sahip öğrencilerin tespitinde ve bu öğrencilerin duyuşsal gelişimlerini sağlamaya yönelik verilebilecek “psikososyal eğitimlerin” düzenlenmesinde fayda sağlayabilir. Ayrıca bu araştırmadan elde edilen bulgular ile varılacak sonuçların ve yapılan önerilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetini veren uzmanlarına, benzer konularda çalışacak olan araştırmacılara ve üniversite yönetimlerine yol gösterici olabileceği değerlendirilmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Soruları

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel (temel) amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları cinsiyetlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yerine göre farklılık göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları algılanan anne tutumuna göre farklılık göstermekte midir?
4. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları algılanan baba tutumuna göre farklılık göstermekte midir?

5. Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları lise ‘eğitimi’ ve ‘yaşantısı’ yeterlilik algısına göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algılarının incelendiği bu çalışma, ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Bu araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiler ölçülmeye çalışılmıştır.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Türkiye’de yaşayan ve Ankara ilinde bulunan devlet üniversitelerinin eğitim fakültelerinin çeşitli lisans bölümlerinin birinci sınıfında öğrenim gören 628 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu, kolaylıkla bulunabileni örnekleme (Convenience Sampling) yöntemi ile oluşturulmuştur. Kolaylıkla bulunabileni örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay elde mevcut ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen bireyler üzerinde yapılan örneklemedir (Erkuş, 2011). Araştırma verileri, 2013-2014 eğitim-öğretim yılı güz dönemi Kasım ayı içerisinde araştırmacılar tarafından toplanmıştır. Veriler 649 öğrenciden toplanmış, fakat 21 öğrenci veri toplama aracında eksik ve hatalı cevaplama yaptıkları gerekçesiyle çalışma grubuna dâhil edilmemiştir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin betimsel istatistikleri

Değişkenler	N	%
Öğrenim görülen üniversite		
Hacettepe Üniversitesi	267	42.52
Ankara Üniversitesi	154	24.52
Gazi Üniversitesi	207	32.96
Yaş		
17 yaş	152	24.2
18 yaş	476	75.8
Cinsiyet		
Kız	223	35.5
Erkek	405	64.5
Yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri		
Köy	96	15.3
Kasaba	49	7.8
İlçe	204	32.5
Şehir	279	44.4
Algılanan anne tutumu		
Otoriter / Baskıcı / Aşırı koruyucu algılayan	88	14
İlgisiz algılayan	139	22.1
Demokratik algılayan	401	63.9
Algılanan baba tutumu		
Otoriter / Baskıcı / Aşırı koruyucu algılayan	73	11.6
İlgisiz algılayan	116	18.5
Demokratik algılayan	439	69.9
Lise ‘eğitimi ve yaşantısı’ yeterlilik algısı		
Yeterli bulmayan	96	15.3
Kararsız olan	118	18.8
Yeterli bulan	414	65.9
Toplam	628	%100

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma için belirlenen bağımsız değişkenlere ilişkin verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen *Kişisel Bilgi Formu*, genel öz yeterlik algılarına ilişkin verilerin toplanmasında *Genel Öz Yeterlik Ölçeği* kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

2.2.1. Kişisel bilgi formu (KBF)

Kişisel bilgi formu ile cinsiyet, yerleşim yeri, algılanan anne tutumu, algılanan baba tutumu ve lise ‘eğitimi ve yaşantısı’ yeterlik algısı değişkenleri ile ilgili bilgiler saptanmıştır. Kişisel bilgi formunda anne tutumu, baba tutumu ve lise eğitimi ile ilgili sorulara verilen cevaplar öğrencilerin algılarını yansıtmaktadır. Ör: Lise ‘eğitiminizi ve yaşantınızı’ üniversite ‘eğitimi ve yaşantısı’ için yeterli buluyor musunuz? (evet, kararsızım, hayır).

2.2.2. Genel öz yeterlik ölçeği (Genelleştirilmiş öz yetki beklentisi ölçeği)

Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilen Genel Öz Yeterlik Ölçeği (General Self Efficacy Scale), Yeşilay (1996) tarafından Genelleştirilmiş Özyetki Beklentisi Ölçeği adıyla Türkçe’ye uyarlanmıştır. Toplam 10 maddeden oluşan ölçeğin alt faktörü bulunmamaktadır. Ölçek, likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar olumlu (yüksek düzeyde) öz yeterlik algılarına; düşük puanlar ise olumsuz (düşük düzeyde) öz yeterlik algılarına işaret etmektedir. Ölçek, “güçlükleri soğukkanlılıkla karşılarım, çünkü yeteneklerime her zaman güvenebilirim” gibi maddelerden oluşmaktadır. Orijinal çalışmada, ölçeğin Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı .82; Yeşilay (1996) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı .83; bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach-alfa iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Çalışma grubundan toplanan veriler SPSS 18.00 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bağımsız değişkenlere göre genel öz yeterlik algıları *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak incelenmiştir. Varyansların homojenliği Levene F testi ile incelenmiştir. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırmada hata payı üst sınırı .05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma grubunun genel öz yeterlik algılarını incelemek için yapılan analizlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının cinsiyet, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri, algılanan anne tutumu, algılanan baba tutumu ve lise ‘eğitimi ve yaşantısı’ yeterlik algısı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan *t*-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Genel öz yeterlik algılarının bağımsız değişkenlere göre t-testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Cinsiyet	I. Kız	223	41.38	4.93	626	-.64	.522
	II. Erkek	405	41.66	5.36			
Bağımsız Değişkenler	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Sd	F	p
Yerleşim yeri (Yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri)	I. Köy	96	38.89	5.35	3	16.24	.000
	II. Kasaba	49	39.42	4.29			
	III. İlçe	204	41.91	5.05			
	IV. Şehir	279	42.60	5.02			
Algılanan anne tutumu	I. Otoriter/ Baskıcı/ Aşırı koruyucu	88	35.35	6.93	2	121.75	.000
	II. İlgisiz	139	40.74	4.16			
	III. Demokratik	401	43.30	3.77			
Algılanan baba tutumu	I. Otoriter/ Baskıcı/ Aşırı koruyucu	73	33.76	6.49	2	211.93	.000
	II. İlgisiz	116	39.02	4.33			
	III. Demokratik	439	43.53	3.36			
Lise 'eğitimi ve yaşantısı' yeterlilik algısı	I. Yeterli bulmayan	96	36.52	7.39	2	81.10	.000
	II. Kararsız olan	118	40.44	3.80			
	III. Yeterli bulan	414	43.05	4.01			

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür [$t_{(626)}=-.64, p>0.05$].

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür [$F_{(3, 624)}=16.24, p<0.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, “şehirde ($\bar{X}=42.60$) ve ilçede ($\bar{X}=41.91$)” yaşayan öğrencilerin “kasaba ($\bar{X}=39.42$) ve köyde ($\bar{X}=38.89$)” yaşayan öğrencilerden daha yüksek düzeyde öz yeterlik algılarına sahip olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, algılanan anne tutumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür [$F_{(2, 625)}=121.75, p<0.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, annesinin tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin ($\bar{X}=43.30$) öz yeterlik algılarının, annesinin tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerden ($\bar{X}=40.47$) daha yüksek düzeyde olduğu; annesinin tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin öz yeterlik algılarının da annesinin tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu olarak algılayan öğrencilerden ($\bar{X}=35.35$) daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, algılanan baba tutumu değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür [$F_{(2, 625)}=211.93, p<0.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, babasının tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin ($\bar{X}=43.53$) öz yeterlik algılarının, babasının tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerden ($\bar{X}=39.02$) daha yüksek düzeyde olduğu; babasının tutumunu ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin öz yeterlik algılarının da babasının tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu olarak algılayan öğrencilerden ($\bar{X}=33.76$) daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, lise ‘eğitimi ve yaşantısı’ yeterlilik algısı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür [$F_{(2, 625)}=81.10, p<0.05$]. Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla yapılan Scheffe testinin sonucuna göre; lise ‘eğitimi ve yaşantısını’ üniversite ‘eğitimi ve yaşantısı’ için yeterli bulan öğrencilerin ($\bar{X}=43.05$) öz yeterlik algılarının, bu konuda kararsız olan öğrencilerden ($\bar{X}=40.44$) daha yüksek düzeyde olduğu; bu konuda kararsız olan öğrencilerin de lise ‘eğitimi ve yaşantısını’ üniversite eğitimi için yeterli bulmayan öğrencilerden ($\bar{X}=36.52$) daha yüksek düzeyde öz yeterlik algılarına sahip olduğu görülmüştür.

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin genel öz yeterlik algıları cinsiyet, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yeri, algılanan anne tutumu, algılanan baba tutumu ve lise ‘eğitimi ve yaşantısı’ yeterlik algısı değişkenlerine göre incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda ilk olarak, kız ve erkek öğrencilerin benzer genel öz yeterlik algılarına sahip olduğu görülmüştür. Alanyazında cinsiyet değişkenine göre öz yeterlik algılarının erkekler lehine farklılık gösterdiği (Aypay, 2010; Morgil, Seçken ve Yücel, 2004; Rimm ve Jerusalem, 1999; Yenilmez, Turgut, Anapa, ve Ersoy, 2011) çalışmalar olduğu gibi; cinsiyet değişkenine göre öz yeterlik algılarının farklılık göstermediği (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006; Altunçekiç, Yaman ve Koray, 2005; Kılıç ve Coşkun, 2010; Tuncer ve Özü, 2012) çalışmalarda mevcuttur. Aypay (2010) araştırma bulguları arasındaki bu farklılıkların, kültürler arası farklılıklardan ya da ölçmedeki farklılıklardan kaynaklanabileceğini belirtmektedir. Bu bulgulardan hareketle çalışma grubunun özellikleri, çalışmanın yeri ve zamanına göre cinsiyet değişkeninde farklı sonuçlara ulaşılabileceği söylenebilir.

Araştırma sonucunda, üniversite eğitime kadar yaşamının büyük bölümünde şehirde ve ilçede yaşayan öğrencilerin, kasaba ve köyde yaşayan öğrencilere göre genel öz yeterlik algılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencileri üzerine yapılan çalışmalarda, yerleşim yeri değişkenine göre genel öz yeterlik algılarının (İkiz ve Yörük, 2013) ve öğretmenlik mesleğine ilişkin öz yeterlik algılarının (Bulut ve Oral, 2011) farklılık göstermediği görülmüştür. Farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda ise yaşamının büyük bölümünü kasaba ve köyde geçiren bireylerin, yaşamının büyük bölümünü şehirde ve ilçede geçiren bireylere göre düşük düzeyde öz saygıya ve atılganlığa sahip olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Dinçer ve Öztunç, 2009; Kahriman, 2005; Yılmaz ve Ekinci, 2001). Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, üniversite öğrencileri için de bu ilişkileri destekler biçiminde olduğu söylenebilir. Bu araştırmanın bulguları ile yaşanan yerleşim yerinin nüfus büyüklüğü ve buna bağlı olarak sosyal imkânları arttıkça bireylerin öz yeterlik algılarının da paralel bir şekilde yükseldiği söylenebilir. Ekolojik bakış açısı, bireyin içinde bulunduğu ortamdan bağımsız olarak değerlendirilemeyeceğini vurgulamaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Diğer ifadeyle, bireyin içinde bulunduğu yer ve yerin sosyal ve kültürel özellikleri bireyin kişiliğini de şekillendirmektedir.

Araştırmanın sonucunda, annesinin ve babasının tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu veya ilgisiz olarak algılayan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının, demokratik olarak algılayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmüştür. Farklı gruplar üzerinde yapılan çalışmalarda; anne-babasının tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu veya ilgisiz olarak algılayan bireylerin, demokratik olarak algılayan bireylere göre, olumsuz öz (benlik) algılarına, öz saygıya ve düşük düzeyde güvengenliğe sahip olduğu görülmüştür (Adana ve Kutlu, 2009; Özkan, 1994; Saruhan, 1996; Tataker, 2003). Utangaçlık ve sosyal kaygı üzerine yapılan çalışmalarda; anne-babasının tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu veya ilgisiz olarak

algılayan bireylerin, yüksek düzeyde utangaçlığa, sosyal kaygıya, sosyal kaçınmaya, huzursuzluğa ve sosyal ortamlarda eleştirilme korkusuna sahip olduğu görülmüştür (Erkan, 2002; Erkan, Güçray ve Çam, 2002; Hamarta ve diğerleri, 2010; Horsch, 2004; Karacan, Şenol ve Şener, 1996). Farklı çalışmalarda ise anne-babasının tutumunu otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu veya ilgisiz olarak algılayan bireylerin, düşük düzeyde yaşam doyumuna (Dost, 2007, 2010; Çivitçi, 2009), düşük düzeyde eleştirel düşünceye (Tümkiye ve Aybek, 2008) ve yüksek düzeyde tükenmişliğe (Çapulcuoğlu ve Gündüz, 2013) sahip olduğu görülmüştür. Alanyazından, otoriter/baskıcı/aşırı koruyucu ebeveyn tutumu ile yetişen bireylerin kendilerine ve yaşamlarına ilişkin olumsuz duygulara ve algılara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, üniversite öğrencileri için de bu ilişkileri destekler biçiminde olduğu söylenebilir. Üniversite yaşantısı, bireyin kendini gerçekleştirmesinde önemli bir gelişim dönemidir. Üniversite yaşamında öğrencilerin kendilerine güvenmeleri, bireysel hareket etmeleri ve kendi kararlarını almaları beklenmektedir. Kendisine ve yaşamına ilişkin olumsuz duygulara ve algılara sahip bireylerin üniversite yaşantısına uyum sağlamakta zorlanabileceği söylenebilir. Bu nedenlerle anne-baba tutumunun yetişkinliğin arifesinde olan ergen bireyler ve üniversite öğrencileri için çok önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Araştırmanın sonucunda son olarak, lisede aldığı eğitimi ve geçirdiği lise yaşantısını üniversite ‘eğitimi ve yaşantısı’ için yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin, yeterli olduğunu düşünmeyen veya bu konuda kararsız olan öğrencilere göre genel öz yeterlik algılarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Alan yazında yapılan çalışmalarda, lisede aldıkları eğitimin üniversiteye giriş sınavlarına hazırlık (Erol, Çelik ve Üçok, 2015) ve üniversite eğitimi (Erol ve Ercan, 2015) için yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin, yeterli olduğunu düşünmeyen veya bu konuda kararsız olan öğrencilere göre daha olumlu benlik algılarına sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde farklı çalışmalarda ise akademik özyeterlik algılarının artması ile benlik algılarının olumlu yönde etkilendiği görülmüştür (Altun ve Yazıcı, 2013; Telef ve Ergün, 2013). Bu araştırmadan elde edilen sonuçların da bu ilişkileri destekler biçiminde olduğu söylenebilir. “Ergenlik, bireyin duyuşsal gelişiminde önemli bir dönemdir. Lise eğitimi ergenliğin ortalarına, üniversite eğitimi ise ergenliğin son dönemine denk gelmektedir. Lise eğitiminde edinilen olumsuz düşüncelerin, duyguların, davranışların ve alışkanlıkların üniversite yaşantısında ciddi bir dezavantaja döneceği ve bireyin üniversite yaşantısında bunlarla baş etmek zorunda kalacağı ortadadır” (Erol ve Ercan, 2015). Bu çerçeveden araştırma bulgusu ele alındığında; lisede aldığı eğitimi dolayısıyla lise yaşantısını, üniversite “eğitimi ve yaşantısı” için yeterli bulmayan öğrencilerin genel öz yeterlik algılarının anlamlı olarak daha düşük düzeyde olmasının anlaşılabilir bir durum olduğu söylenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen verilerin öğrencilerin kişisel ifadelerine dayalı olması bu araştırma için bir sınırlılıktır. Çalışma grubundan elde edilen verilerin gerçeğe en yakın olabilmesinde; çalışma grubunun özelliklerine en uygun ölçme aracının seçilmesinin ve veri toplama sürecinde iyi bir yapılandırmanın yapılmasının (çalışma grubunu; çalışmanın amacı hakkında bilgilendirme ve ölçme sonucunun istenirse bireysel olarak paylaşılabilmesi gibi) önemli belirleyiciler olduğu düşünülmektedir.

Psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) birimlerinde çalışan alan uzmanları açısından değerlendirildiğinde; akademik geçmişe yönelik algıların, anne-baba tutumunun, yaşamın çoğunun geçirildiği yerleşim yerinin sosyal ve kültürel özelliklerinin öğrencilerin olumsuz öz (benlik) algılarının kaynağının tespitinde önemli olduğu görülmektedir. Kendini yeterli bulmama, beğenmeme ve kendine güvensizlik gibi şikâyetlerle üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik birimlerine başvuran öğrenciler bütünsel bir yaklaşımla değerlendirilebilir. Olumsuz öz algılarına sahip bir üniversite öğrencisinin bu algılarını olumluya çevirmek için üniversite yaşamı bir fırsata dönüştürülebilir. Neredeyse bütün danışma kuramları benlik

tasarımının ve benliğine yönelik tutumlarının düzeltilmesi, benliğin güçlendirilmesi yoluyla bireyin sağlıklı bir ruhsal yapıya kavuşabileceğini ileri sürmektedir (Kaya ve Saçkes, 2005). Psikolojik danışma ve rehberlik birimlerinde çalışan alan uzmanları, olumsuz öz algılarına sahip öğrenciler için küçük gruplardan oluşan psiko-eğitimler düzenleyebilirler. “Psiko-eğitim grupları, katılımcılara bir kriz durumuyla ya da gelişimsel konularla baş etmede veya problemlerin önlenmesinde yardım etmeye yönelik gruplardır. Bu gruplar sosyal becerilerin geliştirilmesine odaklıdır ve önleyici ya da çare bulucu olabilir” (Brown, 2013). Bu bağlamda önleyici, koruyucu ve gelişimsel psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinde psiko-eğitiminin önemli olduğu düşünülmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı açısından değerlendirildiğinde; gelecekle ilgili ciddi kararların alınabildiği ergenlik döneminde bireylerin olumlu öz algılarına sahip olmalarında demokratik anne baba tutumlarının önemli olduğu görülmektedir. Ergenlik döneminde olan çocukları ile iletişim problemleri yaşayan anne-babalara, aile yaşam merkezleri bünyesinde olumlu anne-baba tutumu, ergen bireyler ile iletişim gibi konularda psiko-eğitimler (alan uzmanlarının verdiği) düzenlenebilir. “Sosyal ya da yaşam becerileri diğer insanlarla olan etkileşimlerimizi düzeltir ve geliştirir. Bireyler, sosyal becerilerini dolaylı veya dolaysız olarak model alma yoluyla öğrenir” (Brown, 2013). Bu bağlamda, ebeveyn becerilerini geliştirmeye yönelik verilecek psiko-eğitimin (anne-baba becerileri, iletişim becerileri vb.) çocuk ve ebeveyn iletişiminin sağlıklı olabilmesi ve aynı zamanda ebeveynlerin çocuklarına olumlu rol modeli olabilmesi için önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmacılar açısından değerlendirildiğinde; alanyazında genel öz yeterlik algılarının benzer değişkenler çerçevesinde ve benzer çalışma gruplarında (özellikle üniversite son sınıf öğretmen adayları ve öğretmenler üzerinde) araştırıldığı görülmektedir. Özellikle çok değişkenli araştırma modelleri oluşturularak öz yeterlik algıları ergenliğin farklı dönemlerinde olan bireyler üzerinde incelenebilir. Ayrıca, belirli sosyodemokratik özelliklere/statülere sahip ergenlerin kendilerini nasıl değerlendirdiği ve ebeveynlerinin onları nasıl değerlendirdiği de karşılaştırılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Adana, F. ve Kutlu, Y. (2009). Anne-baba tutumlarının adolesanların kendilik kavramı üzerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 18-23.
- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 98-110.
- Altunçekiç, A., Yaman, S. ve Koray, Ö. (2005). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Kastamonu İli Örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 93-102.
- Altun, F. ve Yazıcı, H. (2013). Ergenlerin benlik algılarının yordayıcıları olarak: akademik öz-yeterlik inancı ve akademik başarı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 145-156.
- Aypay, A. (2010). Genel Öz Yeterlik Ölçeği'nin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-131.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bong, M., & Skaalvik, E. M. (2003). Academic self-concept and self-efficacy: How different are they really? *Educational Psychology Review*, 15(1), 1-40.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. London: Harvard University Press.

- Brown, N. W. (2013). *Psikolojik danışmanlar için psiko-eğitsel gruplar hazırlama ve uygulama rehberi* (1. Baskı). (V. Yorğun, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık (Orijinal çalışma basım tarihi 2011).
- Bulut, İ. ve Oral, B. (2011). Fen, edebiyat, ilahiyat ve güzel sanatlar fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1-18.
- Caprara, G. V., & Steca, P. (2005). Self-efficacy beliefs as determinants of prosocial behavior conducive to life satisfaction across ages. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 24(2), 191-217.
- Chan, K. W. (2003b). Multiple intelligences and perceived self-efficacy among chinese secondary school teachers in Hong Kong. *Educational Psychology*, 23(5), 521-533.
- Çapulcuoğlu, U. ve Gündüz, B. (2013). Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 3(1), 201-218.
- Çetin, B. (2008). Marmara üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayarla ilgili özyeterlik algılarının incelenmesi. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 101-114.
- Çivitçi, A. (2009). İlköğretim öğrencilerinde yaşam doyumu: Bazı kişisel ve ailesel özelliklerin rolü. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 29-52.
- Dembo, M. H. (2004). *Motivation and learning strategies for college success: A self-management approach* (2nd ed.). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Diñer, F. ve Öztunç, G. (2009). Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 22-33.
- Dost, M.T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(22), 132-142.
- Dost, M.T. (2010). Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 75-89.
- Erkan, Z., Güçray, S. ve Çam, S. (2002). Ergenlerin sosyal kaygı düzeylerinin ana baba tutumları ve cinsiyet açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 64-75.
- Erkuş, A. (2011). *Davranış bilimleri için bilimsel araştırma süreci* (3.baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erol, M., Çelik, H. ve Üçok, A. (2015). Öğrenci seçme ve yerleştirme sınavlarına giren ergenlerin benlik algılarının ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi*, 11(1), 321-345.
- Erol, M. ve Ercan, L. (2015). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu üniversite öğrencilerinin kişisel epistemolojileri ve benlik algılarının incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 492-520.
- Hamarta, E., Baltacı, Ö., Üre, Ö. ve Demirtaş, E. (2010). Lise öğrencilerinin utangaçlıklarının algılanan anne-baba tutumları ve problem çözme yaklaşımları açısından incelenmesi. *Aile ve Toplum*, 6(21), 73-82.
- Hamarta, E. ve Demirtaş, E. (2009). Lise öğrencilerinin utangaçlık ve benlik saygılarının fonksiyonel olmayan tutumlar açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 239-247.
- Hermann, K. S. (2005). The influence of social self-efficacy, self-esteem and personality differences on loneliness and depression. Unpublished Doctoral Dissertation. Ohio State University.
- Horsch, L. M. (2004). Parental attitudes toward socially inhibited children: an exploratory analysis. *Unpublished Master Dissertation, State University, Polytechnic Institute, Virginia*.
- Huebner, E.S., Suldo, S.M., Smith, L.C., & McKnight, C.G. (2004). Life satisfaction in children and youth: Empirical foundations and implications for school psychologists. *Psychology in the Schools*, 41(1), 81-93.
- İkiz, F. E. ve Yörük, C. (2013). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile aile işlevlerinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 228-248.
- Jackson, T., Flaherty, S. R., & Kosuth, R. (2000). Culture and self presentation as predictors of shyness among japanese and American female college Students. *Perceptual and Motor Skills*, 90(2), 475-482.
- Judge, T. A., Van Vianen, A. E. M., & De Pater, I. E. (2004). Emotional stability, core self-evaluations, and job outcomes: A review of the evidence and an agenda for future research. *Human Performance*, 17(3), 325-346.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). Özerk-ilişkisel benlik: Yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 36-43.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). Autonomy and relatedness in cultural context. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4), 403-422.

- Kahriman, İ. (2005). Karadeniz teknik üniversitesi Trabzon sağlık yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9(1), 24-32.
- Karacan, E., Şenol, S. ve Şener, Ş. (1996). Çocukluk ve ergenlik çağında sosyal fobi. *3P Dergisi Sosyal Fobi Ek Sayısı*, 4(1), 28-33.
- Kauchak, D. P., & Eggen, P. D. (1998). *Learning and teaching: Research-based methods* (3rd ed.). Needham Heights, MA: Allyn and Bacon.
- Kaya, A. ve Saçkes, M. (2005). Deneysel olarak sınanmış: Grupla psikolojik danışma ve rehberlik programları. S. Erkan ve A. Kaya (Ed.) içinde, Benlik saygısı geliştirme programının ilköğretim 8.sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine etkisi (ss. 1-40). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kılıç, H. ve Coşkun, Y. D. (2010). Öğretmen adaylarının eğitsel amaçlı internet kullanım özyeterlik inanç düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *19. Eğitim Bilimleri Kurultayı, 16-18 Eylül 2010 Uluslar arası Kıbrıs Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lefkoşe-KKTC*.
- Kinzie, M. B., Delcourt, M. A. B., & Powers, S. M. (1994). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. *Research and Higher Education*, 35, 745-768.
- Kutlu, N. ve Gökdere, M. (2012). Öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik tutumlarının ve özyeterlik inanç düzeylerinin incelenmesi.
- Lightsey Jr, O. R., McGhee, R., Ervin, A., Gharghani, G. G., Rarey, E. B., Daigle, R. P., Wright, K. F., & Powell, K. (2013). Self-efficacy for affect regulation as a predictor of future life satisfaction and moderator of the negative affect-life satisfaction relationship. *Journal of Happiness Studies*, 14(1), 1-18.
- Luszczynska, A., Scholz, U., & Schwarzer, R. (2005). The general self-efficacy scale: Multicultural validation studies. *The Journal of Psychology*, 139(5), 439-457.
- Morgil, İ., Seçken, N. ve Yücel, A. S. (2004). Kimya öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi*, 6(1), 62-72.
- Onur, B. (2001). *Gelişim psikolojisi, yetişkinlik, yaşlılık, ölüm*. (5. Baskı). Ankara: İmge Kitapevi.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M. ve Çakıcı, O., (2012). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal özyeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 325-345.
- Özkerem, E. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özkan, İ. (1994). Benlik saygısını etkileyen etkenler. *Düşünen Adam*, 7(3), 4-9.
- Pajares, F., & Schunk, D. H. (2001). Self-beliefs and school success: Self-efficacy, self-concept, and school achievement. In R. Riding ve S. Rayner (Eds.), *Self-perception* (pp. 239-266). London: Ablex Publishing.
- Rimm, H., & Jerusalem, M. (1999). Adaptation and validation of an estonian version of the general self-efficacy scale (ESES). *Anxiety, Stress, and Coping (Anxiety Stress Coping)*, 12(3), 329-345.
- Saruhan, N. (1996). Ankara il merkezinde lise son sınıfa devam eden öğrencilerin atılganlıkları ile ana ve baba tutumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara*.
- Schunk, D. H. (2000). *Learning theories*. Prentice hall, Third edition.
- Schunk, D. H., & Zimmerman, B. J. (Eds.). (1998). *Self-regulated learning: From teaching to self-reflective practice*. New York: Guilford Press.
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston (Eds.), *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs* (pp. 35-37). Windsor, UK: NFER-Nelson.
- Tataker, T. (2003). Ergenlerin atılganlık düzeyi ile ruhsal sorunları arasındaki ilişkinin araştırılması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir*.
- Telef, B.B. ve Ergün, E. (2013). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının yordayıcısı olarak öz-yeterlik. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(3), 423-433.
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk-Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.

- Tuncer, M. ve Özüt, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz yeterlik inançları. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(2), 1079-1091.
- Tümekaya, S. ve Aybek, B. (2008). Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimlerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 387-402.
- Ünal, A.Ö. ve Şahin, M. (2013). Lise öğrencilerinin yaşam doyumlarının bazı değişkenlere göre yordanması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(3), 46-63.
- Vecchio, G. M., Gerbino, M., Pastorelli, C., Del Bove, G., & Caprara, G. V. (2007). Multi-faceted self-efficacy beliefs as predictors of life satisfaction in late adolescence. *Personality and Individual Differences*, 43(7), 1807-1818.
- Yenilmez, K., Turgut, M., Anapa, P. ve Ersoy, M. (2011). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik öz-yeterlik inançları. 5th International Computer ve Instructional Technologies Symposium, 22-24 Septemder 2011 Fırat University, Elazığ-TURKEY.
- Yeşilay, A. (1996). Genelleştirilmiş Özyetki Beklentisi Ölçeği. [Çevrim-içi: <http://userpage.fu-berlin.de/~health/turk.htm>], Erişim tarihi: 01.04.2013.
- Yılmaz, S. ve Ekinci, M. (2001). Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinde benlik saygısı ve atılganlık düzeyi arasındaki ilişki. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4(2), 1-10.

Extended Abstract

A person's belief about his or her ability and capacity to accomplish a task or to deal with the challenges of life is called as self efficacy. Whether it is defined as the perceived ability to demonstrate a behaviour or the performance showed to challenge with difficulties, the concept of self efficacy is one of the sine qua non internal resources in self realization of individual. Self-efficacy perception is an important factor in university students. Because university period is an important life cycle in self realization of individuals. Students in this period of transition from adolescence to adulthood may encounter many different situations. Many factors such as "crisis of identity", "conflict of generations", "incongruence in personal desires with social expectations", "relationships with opposite sex", "experienced biologic variation" and "developmental tasks to be fulfilled" affects individuals life in adolescence period. In addition, it can be said that university life which corresponds to the last period of adolescence affects the lives of individuals and changes their lives. It is evaluated that "positive affects" and "perceptions" which is possessed by individuals in university life are significant determinants in the beginning of the university life during harmonization process in a healthy manner, in self realization of individual and in efficiency to be taken from university life. Individuals with positive feelings and perceptions of themselves and their life are known to be more resistant to their stressful life events and to solve problems more effectively. In this context, in addition to studies in the literature, it may be meaningful to examine university students' self-efficacy perception in terms of different variables. It is considered that results obtained from the findings of this research and proposals may be a guide to "experts that services psychological counseling and guidance", "researchers who will be working on similar issues" and "university administrations".

In this study, it is aimed to investigate the general self-efficacy perception of university students. To achieve this general (main) aim responses will be sought to the following questions:

1. Does general self-efficacy perception of university students show differences according to gender?
2. Does general self-efficacy perception of university students show differences according to settlement where most of the life passed?
3. Does general self-efficacy perception of university students show differences according to perceived mother attitude?
4. Does general self-efficacy perception of university students show differences according to perceived father attitude?
5. Does general self-efficacy perception of university students show differences according to efficiency perception of high school education and school life?

This study is a descriptive research in which relational survey model is used. In this research the relationships between the variables are aimed to be measured. The working group of research is created with the method of convenience sampling. 628 students, who are in the first grade of various undergraduate departments which belong to state universities in Ankara, (223 female (%35,5) and 405 male (%64,5), have created the working group of research. Survey data were collected in 2013-2014 academic year fall semester within November. Personal Information Form developed by researchers in collecting data related to independent variables which are determined for research, General Self-Efficacy Scale developed by Schwarzer and Jerusalem (1995), adapted to Turkish by Yeşilay (1996) in collecting data related to general self-efficacy perceptions have been used. The data collected from the study group were analyzed by using SPSS 18.00 program. General self-efficacy perceptions, according to the independent variables were examined by applying *t*-test and one-way analysis of variance (ANOVA). Homogeneity of variance were examined with Levene F test. Scheffe test was used in order to determine between which groups there are semantic differences. The maximum margin of error in the study was .05.

Surveyed students' general self-efficacy perceptions have been shown to vary significantly according to “settlement where most of the life passed” [$F_{(3, 624)}=16.24, p<0,05$], “perceived mother attitude” [$F_{(2, 625)}=121.75, p<0,05$], “perceived father attitude” [$F_{(2, 625)}=211.93, p<0,05$] and “efficiency perception of high school education and school life” [$F_{(2, 625)}=81.10, p<0,05$]. According to results of research, surveyed students' general self-efficacy perceptions have not been shown to vary significantly according to “gender” variable [$t_{(626)}=.64, p>0,05$].

The first result of this study, it was observed that female students have similar general self-efficacy perceptions to male students. In the result of study, students living his/her majority of life in the city or district were found to have significantly higher general self-efficacy perceptions than students living in towns and villages. In the result of study, students perceiving his/her mother attitude as “authoritarian / repressive / overprotective” or “indifferent” were found to have significantly lower general self-efficacy perceptions than students perceiving as “democratic”. In the result of study, students perceiving his/her father attitude as “authoritarian / repressive / overprotective” or “indifferent” were found to have significantly lower general self-efficacy perceptions than students perceiving as “democratic”. Finally, students considering the education they receive at high school is adequate for university education were found to have significantly higher general self-efficacy perceptions than students not considering or students who are undecided on this issue. It can be said that there is a contribute to the local literature with the findings obtained from this research.

When we evaluate in terms of working professionals in the field of counseling and guidance units: Professionals working in the field of counseling and guidance unit, can organize psychosocial training programs consisting of small groups for students with negative self-perception. When we evaluate in terms of Ministry of Family and Social Policies: Such trainings as “communication with adolescent individuals”, “positive parental attitude” for parents who have communication problem with children in adolescence period can be arranged within center for family life. When we evaluate in terms of researchers: It is evaluated that recurrence of researches with similar or different variables on university students would contribute to literature.